

p/cco/o
รสชาติเล็กๆระหว่างบรรทัด

เชิญแวะเติมข้าว
ที่ร้านหนังสือเก่าย่านจิมโบโจ
古本食堂

ฮาราดะ อิกะ

เขียน

กัญญ์ฤชา กฤษกรชาญา

แปล

ฉันไม่แน่ใจว่าอนาคตของตัวเองจะเป็นอย่างไร
รวมถึงเรื่องที่ว่าอยากเป็นอะไร...
ฉันแค่ชอบอ่านหนังสือ มีเพียงเรื่องนี้ที่ฉันมั่นใจ
-ฮาราดะ อิกะ

การอ่านคือรากฐานที่สำคัญ

คำนำสำนักพิมพ์

เพราะมีสิ่งๆที่เรียกว่า “หนังสือมือสอง” จึงมี “จิมโบโจ”

หรือควรบอกว่า เพราะมี “จิมโบโจ” จึงมี “หนังสือมือสอง” ให้เลือกซื้อกันนะ

แต่ไม่ว่าอย่างไร “จิมโบโจ” ก็เป็นหนึ่งในย่านที่ครองใจคนรักหนังสือ นั่นเพราะย่านนี้มีร้านหนังสือมากกว่า 100 ร้านกระจายอยู่ตามตรอกซอกซอย และยังเป็นที่ตั้งของสำนักพิมพ์ใหญ่ๆ โดยปี 2025 จิมโบโจได้รับการเสนอให้เป็นย่านที่คูลที่สุดในโลกจากนิตยสาร *Time Out*

นั่นคือ “จิมโบโจ” ที่นักอ่านรู้จัก แต่อีกมุมหนึ่ง “จิมโบโจ” ยังเป็นสวรรค์ของนักกิน ทั้งร้านแกงกะหรี่ระดับตำนานที่หลายคนยกให้เป็นแกงกะหรี่ที่อร่อยที่สุดในโตเกียว หรือคาเฟ่โรต리가พาย้อนกลับไปยังยุค 50 ฯลฯ

จิมโบโจจึงไม่ใช่แค่ย่านที่เต็มไปด้วยร้านหนังสือและร้านอาหาร หากแต่เป็นพื้นที่ที่ทำให้เราเห็นว่า “หนังสือ” และ “ชีวิต” เดินเคียงกันอย่างงดงาม

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านปลายปากกาบนหน้ากระดาษ กระทั่งกลายมาเป็นหนังสือที่ถืออยู่นี้ เพียงแต่หนังสือเล่มนี้ยังถ่ายทอดเรื่องราวของ “หนังสือมือสอง” ที่ไม่ใช่แค่สิ่งของที่ผ่านมือใครมาก่อน แต่คือร่องรอยชีวิตและความทรงจำที่ถูกส่งต่อผ่าน “ร้านหนังสือมือสอง” ซึ่งเปรียบเสมือนชิ้นส่วนเล็กๆ ที่ทำให้เกิด

การส่งต่อหนังสือไปสู่อนาคตอันไกล

นี่คือการเดินทางเล็กๆ ที่จะพาไปสัมผัสกลิ่นหืนจากหน้ากระดาษ
และกลิ่นแกงกะหรี่ที่ลอยมาตามลม

ทุกหน้ากระดาษของหนังสือเล่มนี้คือรสชาติใหม่ที่รอให้ค้นพบ

p/ccto/o

ทดลองอ่าน

สารบัญ

บทที่ 1	รวมเคล็ดลับมหัศจรรย์สำหรับทำข้าวกล่อง โดยโคบายาชิ คัตสึโยะ กับซูชิเมื่อ 300 ปีก่อน	1
บทที่ 2	ที่สุดของชนเผ่า โดยฮนตะ คัตสึอิจิ กับแกงกะหรี่อันดับหนึ่งในญี่ปุ่น	46
บทที่ 3	แผนที่ของคนอายุสิบเจ็ดปี โดยฮาชิกุจิ โจจิ กับปิโรซก๊ทอดใหม่	92
บทที่ 4	รวมเรื่องเล่าโบราณ กับขนมปังแกงกะหรี่ร้อน ๆ	138
บทที่ 5	อยากซื้อรถม้า! โดยคาซิมะ ชิเงรุ กับยากิโซบะที่โอเณนามิ โซทาโร หลงรัก	180
บทสุดท้าย	พระราชวังที่ส่องประกาย โดยมารุยะ ไชอิจิ กับเปียร์ที่เหล่านักเขียนดังหลงรัก	220
หนังสือและเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้		274
ส่งท้ายจากผู้แปล		276
เกี่ยวกับผู้เขียน		278
เกี่ยวกับผู้แปล		279

www.ck12.org

บทที่ 1

รวมเคล็ดลับมหัศจรรย์ สำหรับทำข้าวกล้อง

โดยโคบายาชิ คัตสึโอะ¹
กับซูชิเมื่อ 300 ปีก่อน

¹ Kobayashi Katsuyo (ค.ศ. 1937 - 2014)
เชฟและนักเขียนที่มีชื่อเสียงในวงการอาหารของญี่ปุ่น

เมื่อเสียงประตูม้วนดังขึ้น ลมต้นฤดูหนาวก็พัดเข้ามาพร้อม
ใบไม้เล็กๆ ที่ร่วงหล่น

ความหนาวเย็นนั้นทำให้ฉันต้องหัดคอทันที พรุ้งนี้สวมกางเกง
กับถุงเท้าเพิ่มอีกชั้นดีกว่า

ฉันใช้ไม้กวาดและที่โกยขยะซึ่งวางอยู่ในร้านกวาดบริเวณหน้าร้าน
ถึงจะปิดร้านไปเกือบหนึ่งปี แต่ดูเหมือนร้านข้างๆ ทั้งสองฝั่ง
จะช่วยทำความสะอาด ทำให้บริเวณหน้าร้านค่อนข้างสะอาด

ด้วยความที่อยากขอบคุณ ฉันจึงทำความสะอาดหน้าร้าน
หนังสือมือสองและคาเฟ่ที่ยังไม่เปิดไปด้วยเลย การทำความสะอาด
เป็นงานที่ฉันถนัด เมื่อเห็นดินอัดแน่นอยู่ในร่องถนนซึ่งออกแบบให้
เหมือนอิฐ ฉันก็อยากเอาน้ำไปราดแล้วใช้ไม้ถูพื้นขัดออก แต่ต้อง
หยุดตัวเองไว้ก่อน เอาแค่ว่าพอดีดีกว่า คิดว่าเช้านี้ประมาณนี้ก็พอ
และฉันก็รู้ด้วยว่ารดน้ำบนถนนสาธารณะได้หรือเปล่า

ฉันกลับเข้ามาในร้านแล้วดึ่งกล่องที่มีหนังสือbungโกะ² อัดแน่น
ออกมา บางเล่มไม่มีหน้าปก บางเล่มเสียหายนิดหน่อย หนังสือเหล่านี้
ราคาถูกลงมาก คือสามเล่มราคา 200 เยนเท่านั้น

เพียงแค่ดูสันหนังสือ เนื้อเรื่องก็ผุดขึ้นมาเรื่องแล้วเรื่องเล่า

หนังสือของคริสตี³ ที่แหวกตรงมุมกับหนังสือของมารุยะ ไชอิจิ⁴
ที่ไร้หน้าปก...ไม่ว่าเล่มไหนก็เป็นผลงานโด่งดังที่ถ้าเริ่มอ่านแล้วจะวาง

² หนังสือปกอ่อน มีขนาดเล็ก คือ 105 × 148 มิลลิเมตร

ไม่ลง แต่ตอนนี้น้ำมันกลับวางอยู่ข้างกันในกล่องเจียบๆ ฉันเศร้านิดหน่อย ที่หนังสือดีๆ แบบนี้ขายในราคาถูกแค่ 200 เยน แต่อาจารย์มารุยะ ไชอิจิ คงไม่รังเกียจที่ได้อยู่ข้างๆ งานของคริสตี้หรอก พอคิดแบบนี้ฉันก็เบาใจ

อีกอย่าง ต่อให้ฉันจมดิ่งอยู่ในห้วงอารมณ์ก็ไม่ช่วยอะไร แกม คนที่ตั้งราคาก็เป็นพี่ชายด้วย เพราะฉะนั้นราคานี้ต้องสมเหตุสมผล แน่نون ลายมือพี่ชายบนป้ายที่เขียนว่า “3 เล่ม 200 เยน” ทำให้ฉัน สะเทือนใจ

ฉันสลัดความรู้สึกออก เดินไปเปิดไฟและทำความสะอาดลูกๆ ก่อนจะจุดไฟในเตาผิงแบบใช้น้ำมัน อุณหภูมิจึงค่อยๆ เพิ่มขึ้น ในที่สุด ด้านในนี้ก็ดูเป็นร้านจริง ๆ ขึ้นมาแล้ว

ด้านในสุดมีโต๊ะสองตัวและตู้เอกสารขนาดใหญ่วางเรียงเป็น รูปตัวยูแบบหันข้าง มีเก้าอี้สำหรับคนดูแลร้านตั้งอยู่ด้านในพื้นทีนั้น บนโต๊ะซึ่งเป็นเคาน์เตอร์แคชเชียร์มีเครื่องคิดเงินและวิทยุขี้นแบบไม้ เครื่องแก้ววางอยู่ ข้างกันมีโต๊ะพับกับเก้าอี้พับอีกชุดวางไว้ คงไว้นั่งคุย กับลูกค้าหรือดื่มชา ส่วนพื้นที่หลังร้านซึ่งอยู่ลึกเข้าไปอีก มีห้องขนาดเล็กสี่เหลี่ยมตามีครึ่ง³ ห้องน้ำ และห้องครัวเล็กๆ

ฉันนั่งบนเก้าอี้ตัวที่อยู่ด้านในพื้นทีรูปตัวยูตรงเคาน์เตอร์แคชเชียร์ อิม คงไม่มีอะไรต้องทำแล้ว

³ Agatha Christie (ค.ศ. 1890 - 1976) นักเขียนชาวอังกฤษผู้ได้รับฉายา “ราชินีแห่งนิยายฆาตกรรม”

⁴ Maruya Saiichi (ค.ศ. 1925 - 2012) นักเขียนนวนิยาย นักวิจารณ์วรรณกรรม และนักแปลที่โด่งดังของญี่ปุ่น ได้รับรางวัลด้านวรรณกรรมมากมาย

⁵ ขนาดห้องแบบญี่ปุ่นหนึ่งสี่เหลี่ยมตามีขนาดประมาณ 1.65 ตารางเมตร ทั้งนี้ขนาดจะแตกต่างกันแต่ละภูมิภาค

ฉันไม่ค่อยรู้เรื่องร้านหนังสือมือสองนี่หรอก

ตั้งแต่เปิดร้านตอนเก้าโมง ก็นั่งมาประมาณหนึ่งชั่วโมงแล้ว
แต่ไม่มีใครเข้ามาเลย รู้ตัวอีกทีก็ถึงวงขึ้นมา

ฉันนึกถึงตอนที่ออกจากบ้านเกิดเมื่อเดือนที่แล้ว

“จะไปโตเกียวจริง ๆ ล่ะ” ใครบางคนพูดขึ้น ฉันซึ่งยืนอยู่หน้า
จุดตรวจสัมภาระจึงหันกลับไปมอง

ผู้คนที่คอยช่วยเหลือฉันมาตลอดมารวมตัวกันที่ล็อบบี้ใน
สนามบินโอฮาอิโระ

“ทุกคนโอเวอร์เกินไปแล้ว ฉันแค่ไปโตเกียว ไปตัดสินใจว่า
จะเอาอย่างไรกับร้านของพี่เท่านั้นเอง บางทีอาจจะรีบกลับมาเลยก็ได้”

“ไม่ค่อยเห็นคนที่พูดแบบนี้กลับมาเท่าไหร่นะ”

คุณซุซูกะพูดตรงไปตรงมา

เธอทำงานเป็นเฮลเปอร์⁶ ดูแลผู้สูงอายุกับฉัน โดยย้ายมาจาก
เกาะฮนชูพร้อมสามีเมื่อหลายปีก่อน...ซึ่งนับว่าหาได้ยากสำหรับ
คนละแวกนี้ ขณะที่เธอวางแผนจะใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างสุขสบาย
อยู่ที่นี่ สามีของเธอก็เสียชีวิตไปเสียก่อน

เธอมักบ่นอยู่เสมอว่า เพราะย้ายออกจากบ้านเก่าแล้วจึงกลับ
ไปอยู่ที่เดิมไม่ได้ เงินบำนาญที่ได้รับมาก็ร่อยหรอจนต้องกลับมาทำงาน
ทุกอย่างผัดผ่อนไปหมด นอกจากนี้เธอมักพูดติดปากว่า ความจริงแล้ว
ฉันไม่ควรต้องมาทำงานในที่แบบนี้หรอกนะ ซึ่งนั่นทำให้ฉันรอบข้าง
เหนื่อยหน่าย

แต่เมื่อฉันหาโอกาสเข้าไปคุยด้วย เธอก็เปิดใจให้ฉันขึ้นมาบ้าง

⁶ ตำแหน่งผู้ช่วยนักบริหารในญี่ปุ่น ส่วนใหญ่จะคอยช่วยดูแลผู้สูงอายุ

ช่วงนี้จึงสนิทถึงขั้นไปมาหาสู่กันที่บ้าน

“จะเป็นยังไงนะ”

“โตเกียวก็ต้องดีกว่าอยู่แล้วสิ ความจริงแล้วตัวฉันเองจะมัวอยู่ในที่แบบนี้...”

พอฉันจะจากไป คำบ่นของคุณซุซูกะที่ระยะนี้เพลาลงก็กลับมาอีก

“คุณซุซูกะรักษาสภาพด้วยนะ”

ฉันรู้สึกผิดอยู่เหมือนกัน แต่ตอนนี้ทำได้แค่พูดแบบนี้

“ชั้นจึงกลับมาได้ทุกเมื่อเลยนะ”

คนที่ผลักดันคุณซุซูกะออกแล้วพูดคือยามะโมโตะ คาซูกะ เพื่อนตั้งแต่สมัยเรียนประถมศึกษา เธออาศัยอยู่แถบชานเมืองโอบิอิโระ กับสามีและลูกชาย นิสัยปกติจะเรียบร้อย ไม่กล้าแสดงออก แต่พอใกล้ถึงเวลาที่เครื่องบินจะออกก็คงอดรอนทนไม่ไหว

“ขอบใจนะ”

“ที่ว่าคุณซุซูกะพูดแบบนี้ ความจริงคงเหงานะ”

เธอกระซิบ

“อืม รู้แล้ว”

“ฉันก็เหงานะ”

แล้วน้ำตาก็เริ่มขึ้นมา

“คุณฮิกาชิยามะก็ด้วย”

“ฮะ”

ฉันกวาดตามองหาเขา เขาคอนั่นยืนอยู่ด้านหลังทุกคนพร้อมรอยยิ้มที่ดูลำบากใจ

“รีบกลับมาซะ ชั้นจิง”

ฉันตอบรับคำขอนั้นได้ไม่เต็มปาก เพียงแค่พยักหน้าว่าอืมเท่านั้น
“ยังปล่อยบ้านไว้แบบนั้นนี่นา”

“ใช่!”

ฉันตอบกลับอย่างหนักแน่น

ถ้าพูดถึงฮอกไกโด หลายคนอาจจะนึกถึงบ้านที่มีหิมะรายล้อม
มีฟาร์มปศุสัตว์ หรือทุ่งลาเวนเดอร์ แต่ฉันกับครอบครัวอาศัยอยู่
ในแมนชั่นสูงแปดชั้นในเมืองโอบิฮิโระ

เมื่อก่อนเราอยู่บ้านเดี่ยวแถบชานเมืองใกล้เมมูโระ เป็นบ้านไม้
ที่พี่ชายของฉัน โทชิจิโรและจิโรเติบโตมา พ่อแม่อายุใกล้จะ 80
และเริ่มเคลื่อนไหวร่างกายลำบาก ก็ขายบ้านเดี่ยวแล้วย้ายมาอยู่
แมนชั่น

ปกติเมืองโอบิฮิโระมีหิมะตกปีละไม่กี่ครั้ง โดยเริ่มตกตั้งแต่เดือน
พฤศจิกายน และหิมะจะแข็งตัวอยู่อย่างนั้นโดยไม่ละลายจนถึงช่วง
เดือนเมษายนซึ่งเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ การอยู่แมนชั่นที่ไม่ต้องกวาดหิมะ
ใช้กุญแจดอกเดียวก็ออกไปข้างนอกได้ แล้วยังมีห้างสรรพสินค้าออน
ขนาดใหญ่ซึ่งขับรถแค่ห้านาทีก็ถึง ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่น่าชอบคุณจริงๆ

คนที่คอยจัดการสิ่งต่างๆ ก็คือพี่จิโร

และฉันได้รับการดูแลจากพี่ชายอยู่ฝ่ายเดียว

ความจริงแล้ว ตอนที่ฉันเกิดเกือบจะมีชื่อว่า “ซันโกะ”

ที่จริงพ่อแม่หวังให้ลูกคนที่สามเป็นลูกชาย จึงผิดหวังมาก
และพูดว่า เพราะเป็นลูกสาวคนที่สาม จึงชื่อ “ซันโกะ” ก็แล้วกัน

แต่พี่จิโรซึ่งอายุแค่หกขวบยืนกรานว่า “นั่นดูน่าสงสารเกินไป”
จึงหารือกับพี่คนโตแล้วเสนอพ่อแม่ว่า อย่างน้อยก็ให้ชื่อว่า “ซันโกะ”⁷

ในสมัยนั้น ถ้าเป็นชื่อของเด็กผู้หญิงมักจะมีคำว่า “โกะ” แต่

ในบรรดาชื่อต่าง ๆ ฉันไม่แน่ใจว่า “ซันโกะ (ปะการัง)” เป็นชื่อที่ดีหรือไม่ดีกันแน่ เพราะฉันโดนเพื่อนร่วมชั้นล้อชื่อยกใหญ่

แต่ก็น่าจะดีกว่าซันโกะ (ลูกคนที่สาม) แน่นอน แถมพอโตขึ้น คุณฮิกาชियามะยังชมด้วยว่า “ชื่อเพราะจัง”

ตอนนี้คุณฮิกาชियามะทำอะไรอยู่นะ

ขณะที่ฉันคิดเช่นนั้นก็ได้ยินเสียง “สวัสดีครับ”

ถึงแม้จะพูดว่า “ดูเหมือนร้านหนังสือของย่าเล็กของคุณจะเปิดวันนี้ มิคิโกะไปดูหน่อยสิ” แต่ฉันไม่คิดว่าแม่จะเป็นคนซึ่งทำอะไร

หากากิชิมา จิโร หรือปู่เล็กซึ่งเปิดร้านหนังสือมือสองเล็กๆ ในย่านจิมโบโจเสียชีวิตเมื่อปีที่แล้วทั้งที่ยังโสด ส่วนเรื่องทรัพย์สินมรดกเป็นปริศนาอยู่นานหลายปี...จะว่าไป ไม่มีใครคิดเรื่องปู่เล็กมีเงินอยู่เท่าไร จนกระทั่งปู่เล็กเสียชีวิต เพราะที่ผ่านมามทุกคนมองปู่เล็กเป็นแค่คนเปิดร้านเล็กๆ เก๋ๆ (ซึ่งเขาได้ฉายาว่าชายหนังสือมือสอง) เท่านั้นเอง

ปู่จิโรเคยมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวของนักศึกษาสมัยที่เรียนปริญญาโทในมหาวิทยาลัยโตเกียว ซึ่งเป็นยุคสมัยแห่งขบวนการเซนเกียวโด⁸ แต่ปู่ผิดหวังจากการเคลื่อนไหวที่ทวีความรุนแรง จึงออก

⁷ เป็นการเล่นคำพ้องเสียง โดยซันโกะ (三子) คำแรกแปลว่าลูกคนที่สาม ส่วนซันโกะ (珊瑚) คำที่สองแปลว่าปะการัง

⁸ การประท้วงครั้งใหญ่ของนักศึกษาในปี ค.ศ. 1968 - 1969

จากมหาวิทยาลัยและใช้เวลาอยู่ต่างประเทศพักใหญ่จนอายุ 30 ปี ถึงได้กลับมา นั้นยังเป็นสาเหตุให้ปู่เล็กเข้าทำงานในบริษัททั่วไปไม่ได้ หลังจากกลับมาปู่ป็นก็ไปช่วยงานร้านหนังสือมือสองในย่านจิมโบโจ ซึ่งปู่เล็กแวะไปประจำ ปู่เก็บเกี่ยวความรู้จนกระทั่งเปิดร้านหนังสือมือสองของตัวเอง

ตอนที่ยังมีชีวิต ปู่เล็กได้ตีพิมพ์รวมบทความที่ชื่อว่าคำรำพันจากเจ้าของร้านหนังสือเก่าแห่งย่านจิมโบโจ ซึ่งได้รับเสียงชื่นชมจากคนจำนวนหนึ่ง ไม่ถึงขั้นเป็นหนังสือขายดีแต่ดึงดูดคนเฉพาะกลุ่ม และนั่นทำให้ปู่เล็กเป็นเจ้าของร้านหนังสือมือสองที่มีชื่อเสียงอยู่บ้าง

พวกเขาต่างมองปู่เล็กว่าเป็นทั้งคนที่ใช้ชีวิตอย่างมีสุนทรียภาพ และปัญญาชนผู้ว่างงาน จึงปฏิบัติต่อปู่เล็กเหมือนเขาเป็นคนประหลาดอะไรทำนองนั้น

แต่หลังจากที่ปู่เล็กเสียชีวิตและพวกเขารู้ความจริงว่าตึกที่เปิดร้านหนังสือมือสองนั้นปู่เล็กเป็นเจ้าของ สถานการณ์ก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ตึกนั้นสูงสามชั้น โดยชั้นหนึ่งเป็น “ร้านหนังสือมือสองทากาชิมะ” ของปู่เล็ก ชั้นสองและสามปล่อยให้กับ “สำนักพิมพ์สิจิโด” ซึ่งตีพิมพ์หนังสือแปลเป็นหลัก

ดูเหมือนว่าหลังจากฟองสบู่แตก เจ้าของตึกซึ่งแบกหนี้สินจำนวนมากจากการขาดทุนมหาศาลจะมาร้องห่มร้องไห้ขอให้ปู่เล็กช่วยเหลือ ปู่เล็กจึงซื้อตึกนั้นไว้ แม้เรื่องจะเกิดขึ้นหลังช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ แต่จากสถานการณ์ของเขาจึงกดราคาต่ำไม่ได้ ปู่เล็กจึงต้องซื้อตึกนั้นในราคาที่สูงกว่าราคาตลาดเล็กน้อย ถึงอย่างนั้นปู่เล็กก็ค่อยๆ ผ่อนชำระหนี้ที่กู้ยืมมาโดยไม่ปริปากบ่นและผ่อนหนี้หมดเมื่อสิบกว่าปีก่อน

สรุปคือปู่เล็กบริหารร้านหนังสือมือสองทากาซิมะโดยไม่มีหนี้ ไม่ต้องจ่ายค่าเช่าเป็นเวลาสิบกว่าปี และยังได้รับค่าเช่าจาก “สำนักพิมพ์ สิจิโด” อีกด้วย

เรื่องนี้ ผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรที่ดูแลเรื่องเงินให้ปู่เล็กและยังรับฝากให้ดูแลพินัยกรรมเป็นคนอธิบายให้ญาติๆ ฟัง

ปู่เล็กมักจะสวมเสื้อที่ปลายแขนหรือคอเสื้อเปื้อนยู่ยู่อยู่เสมอ พอรู้จักแบรนดี้ยูนิโคล่ก็บอกว่า “ตัวนี้ดีที่สุด” แล้วใส่แต่เสื้อตัวนั้น ดังนั้นนอกจากจะปิดร้านไปเที่ยวต่างประเทศเป็นบางครั้งบางคราวแล้ว ก็ไม่เห็นว่ปู่เล็กจะใช้เงินกับเรื่องใดเป็นพิเศษ

ร้านหนังสือมือสองทากาซิมะโด่งดังแบบเงียบๆ ในหมู่อาจารย์มหาวิทยาลัยที่ชั้นเรียนอยู่ เพราะมีหนังสือดี ราคาถูก และมีความซื่อตรง นั่นเพราะปู่เล็กไม่คิดเรื่องการหากำไรสักเท่าไร

ตอนที่ฉันขึ้นมหาวิทยาลัยปี 3 และเขียนวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับบุตรของซิงาวาระ โนะ ทากาซึเอะ⁹ อาจารย์ที่ปรึกษาเคยแนะนำให้ฉันไปซื้อตำราวิชาการเล่มเก่าซึ่งเลิกตีพิมพ์ไปแล้ว

“เล่มนี้เลิกตีพิมพ์ไปแล้ว อาจจะแพงหน่อย...หากว่าหายากจริงๆ จะเอาของผมไปถ่ายเอกสารก็ได้ แต่ถ้าเป็นไปได้ก็ซื้อเองดีกว่า เพราะถ้าอ่านแล้วเก็บรักษาดี ๆ จะขายต่อได้ในราคาเกือบ ๆ จะเท่าเดิมเลย”

อาจารย์โกโตะซึ่งอยู่ในห้องพักครูพูดซื้อร้านหนังสือหลายร้านอย่างไม่แน่ใจ หนึ่งในนั้นมี “ร้านหนังสือมือสองทากาซิมะ” อยู่ด้วย ฉันจึงตอบโดยไม่ได้คิดอะไรว่า “ถ้าฉันหนูจะลองถามปู่เล็กดูนะคะ”

⁹ Sugawara no Takasue no Musume (ค.ศ. 1008 - คาดว่าหลังปี ค.ศ. 1059) นักเขียนหญิงและนักบันทึกวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงในยุคเฮอัน

“อ้าว คุณเป็นลูกร้านหนังสือมือสองทากาซิมะหรอ” อาจารย์โกโทตะถามด้วยความตกใจ

อาจารย์ที่มักจะพูดจาเป็นทางการเสมอ จู่ๆ ก็พูดอย่างสนิทสนมว่า “ลูกร้าน...หรอ” ถือเป็นเรื่องแปลก ฉันจึงหัวเราะแล้วอธิบายว่าไม่ใช่ลูก แต่ทากาซิมะ จิโร เป็นน้องชายของปู่

“นั่นหรอ ตั้งแต่คุณทากาซิมะเข้ามาหา'ลัย ผมก็คิดอยู่ว่าอาจจะใช่ แต่จะถามตรงๆ ก็เสียมารยาท”

อาจารย์โกโทตะดูดีใจเล็กน้อย อาจกำลังคิดว่าจะใช้เรื่องนี้เป็นข้ออ้างเพื่อไปหาปู่เล็กก็ได้

ร้านหนังสือมือสองทากาซิมะจะวางหนังสือบูโกะที่ราคาถูกมาก หรือหนังสือมือสองซึ่งเป็นหนังสือขายดีไว้ตรงทางเข้า ทว่าด้านในร้านกลับเรียงรายไปด้วยหนังสือที่ปู่เล็กชอบ อย่างหนังสือหายากที่เลิกตีพิมพ์ไปแล้ว ปู่เล็กมักหยิบหนังสือมือสองจากด้านในร้านซึ่งไม่มีใครถามหาออกมาให้ลูกค้าดู แล้วพูดว่า “จะว่าไป วันก่อนผมเจอเล่มนี้ในเมืองด้วยนะ”...ปู่เล็กเป็นเจ้าของร้านหนังสือมือสองประเภทนั้นละ

ปู่เล็กเป็นเจ้าของตึก เปิดร้านหนังสือมือสอง แล้วยังลงทุนในกองทุนรวมดัชนีกับกองทุนโทปิกซ์¹⁰ ซึ่งเป็นการลงทุนที่มั่นคงทีเดียว แม้ตอนที่เกิดวิกฤติเลห์แมน¹¹ มูลค่าจะตกลงเล็กน้อย แต่หลังจากนั้นค่าเงินเยนก็อ่อนตัวและราคาหุ้นปรับตัวสูงขึ้นจึงฟื้นตัวกลับมากลายเป็นเงินที่มากพอสมควร

¹⁰ TOPIX: Tokyo Stock Price Index กองทุนดัชนีหุ้นในญี่ปุ่น

¹¹ หรือรู้จักอีกชื่อว่าวิกฤติซับไพรม์ หรือวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ เป็นวิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งใหญ่ของโลกในปี ค.ศ. 2008

ไม่น่าเชื่อว่าปู่เล็กผู้เคยร่วมต่อสู้ในขบวนการเซนเกียวโตจะกลายมาเป็นนักลงทุนแบบนี้

ก่อนหน้านี้เคยมีเรื่องของผู้ชายคนหนึ่งซึ่งเป็นพนักงานทำความสะอาดในปั๊มน้ำมันที่อยู่ห่างไกลความเจริญในอเมริกา พอเขาเสียชีวิตก็พบว่าเขามีทรัพย์สินเป็นพอร์ตการลงทุนมูลค่าหนึ่งพันล้านเยน ซึ่งเรื่องนี้คล้ายกับเรื่องของปู่เล็ก เพียงแต่ปู่เล็กมีทรัพย์สินแค่หนึ่งในห้าหรือหนึ่งในสิบของเขาเท่านั้น

พ่อของฉัน โคทาโร เป็นลูกชายคนเดียวของโทจิโร พี่ชายของปู่เล็ก พวกเขามีพี่น้องสามคน ถัดจากปู่จิโรยังมีน้องสาวอีกหนึ่งคน ซึ่งก็คือย่าเล็กของฉัน ย่าเล็กไม่ได้อยู่ที่โตเกียว แต่อยู่ฮอกไกโด ซึ่งเป็นบ้านเกิดเพื่อดูแลปู่ทวดกับย่าทวด จนกระทั่งทั้งสองคนจากไป ย่าเล็กก็อยู่คนเดียวในเมืองโอบิชิโระ

ถ้าปู่โทจิโรกับภรรยาของปู่ ย่าโยเนโกะยังมีชีวิตอายุคงเกิน 80 ปีแล้ว แต่ตอนนี้ทั้งคู่จากไปอยู่โลกอื่น ดังนั้นแม้จะมีญาติฝั่งย่าหรือญาติฝั่งทวดอยู่ที่โตเกียวหรือฮอกไกโดหลายคน แต่สิทธิ์ในการสืบทอดมรดกก็มีเพียงย่าเล็กกับพ่อของฉันแค่สองคน

แน่นอนว่าปู่เล็กให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แต่ดูเหมือนปู่เล็กจะรู้สึกขอบคุณย่าเล็กที่คอยดูแลปู่ทวดกับย่าทวด แถมยังครองตัวเป็นโสด และเดิมทีปู่เล็กก็เอ็นดูย่าเล็กซึ่งอายุอ่อนกว่าหกปีมาตั้งแต่เด็ก จึงเป็นห่วงอนาคตของเธออย่างยิ่ง ดังนั้นปู่เล็กจึงยกเงินสดและกองทุนส่วนหนึ่งให้พ่อของฉัน (แม้บอกว่ามากพอจะให้ฉันเรียนต่อปริญญาโท) แต่ทรัพย์สินสมบัติอื่นๆ เกือบทั้งหมดรวมถึงตึกหลังนั้น ปู่เล็กยกให้ย่าเล็ก

ฉันคิดว่านี่เป็นการจัดการตามปกติแหละ

ทั้งพ่อและแม่ไม่มีข้อโต้แย้งในการแบ่งสมบัติของปู่เล็ก

อย่างไรก็ตาม ตึกนั้นตั้งอยู่ในเขตจियोตะของโตเกียว แม้จะเป็นแคตีกาหนึ่งหลังซึ่งมีอายุถึง 60 ปี แต่ละชั้นก็มีขนาดแค่ประมาณ 30 ตารางเมตร แต่ตึกนั้นตั้งอยู่ในทำเลที่ดี พ่อแม่ของฉัน โดยเฉพาะแม่เชื่อว่าต้องมีมูลค่าอย่างน้อยร้อยล้านเยน โดยตัวตึกอยู่ติดกับถนนชูชูริน ทางขวาเป็นร้านหนังสือมือสองเหมือนกัน ส่วนทางซ้ายเคยเป็นร้านหนังสือมือสองมาก่อน แต่ตอนนี้ชั้นหนึ่งกลายเป็นคาเฟ่ไปแล้ว ส่วนชั้นสองมีร้านแกงกะหรี่สเฟ็ด

“ที่ขายยกสมบัติพวกนั้นให้ย่าเล็ก พวกเราต้องเห็นด้วยอยู่แล้ว”

แม่พูดซ้ำหลายครั้งเมื่อเช้านี้

พ่อของฉัน ทากาชิมา โคทาโร ซึ่งฟังอยู่ข้างๆ ค่อยๆ ขมวดคิ้วเข้าหากันเล็กน้อย พ่ออาจจะเห็นต่างตรงที่แม่พูดว่า “พวกเรา” แต่พ่อไม่มีวันเถียงแม่เด็ดขาด

“ย่าเล็กช่วยดูแลปู่ทวดกับย่าทวดของลูก สำหรับพวกเรา นี่เป็นเรื่องน่าขอบคุณมากเลยนะ ถึงพ่อจะเป็นลูกชายคนโตและมีสิทธิ์ในเรื่องนี้ด้วย แต่พ่อไม่เคยเอ่ยปากสักคำเดียว”

ฉันกินข้าวมือเช้าเงียบๆ

“ถึงย่าเล็กจะพูดว่า จะผลาญมรดกที่ได้มาตามใจชอบหรือใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยสักแค่ไหน ฉันก็ไม่ว่าอะไรเลย”

แต่ฉันคิดว่าความจริงแล้วแม่คงติดใจนั้นแหละ ทำไมนะเหรอ เพราะตั้งแต่ปู่เล็กเสียชีวิต แม่ก็พูดซ้ำหลายรอบ แต่ฉันเลือกที่จะไม่ได้แย้ง

“แต่ถ้าย่าเล็กแต่งงานกับใครสักคน หรือโดนหลอกจนตึกนั้นหรือเงินมรดกที่ย่าเล็กได้รับตกไปเป็นของคนอื่นละก็ ฉันจะไม่อยู่เฉยหรอกนะ”

ฉันจะอธิบายให้ฟัง

แม่ หรือทากาชิมาะ เมโกะ ผู้มองโลกตามความเป็นจริง

ไม่ได้มีเจตนาร้าย แต่พูดจาตรงไปตรงมาแบบขวานผ่าซาก

บางครั้งดูเหมือนจะหยิ่งยโสด้วย แต่ก็เพราะแม่นี้แหละ ฉันจึง
ได้เห็นว่าหลาย ๆ เรื่องถูกจัดการอย่างรวดเร็วและตรงประเด็น

ดังนั้นพวกเรา...หมายถึงพอกับฉันจึงตัดสินใจว่าจะไม่ขัดแม่
เพราะรู้ว่าเถียงไปแม่ก็จะตอกกลับด้วยคำพูดที่มีเหตุผลจนโต้แย้งไม่ได้
ที่สำคัญยังเป็นคำพูดที่ฟังแล้วเจ็บใจ

และนั่นเป็นคุณสมบัติที่ไม่มีอยู่ในตระกูลทากาชิมาะ

สมาชิกของตระกูลทากาชิมาะมีนิสัยสบาย ๆ และช่างฝัน เห็นได้
จากการที่ปู่เล็กแทบจะไม่พูดถึงทรัพย์สินสมบัติของตัวเองเลย และทั้ง ๆ ที่
เขาฉลาดมากแท้ ๆ แต่กลับเลือกเรียนคณะอักษรศาสตร์ที่ทำเงินไม่ได้
สักนิด แล้วยังเปิดร้านหนังสือมือสองอีก (ดูผิวเผินก็เป็นแบบนี้แหละ)
หรือย่าเล็กที่ดูแลปลูกทวดยาทวดโดยไม่ปรึกษาบ่นสักคำ

พ่อของฉันก็เหมือนกัน เขาเป็นมนุษย์เงินเดือนธรรมดา ๆ
แต่เขาเป็นนักอ่านที่ไม่เคยขาดหนังสือนิตยสาร โดยจะอ่านระหว่างเดินทางไป
ทำงาน แต่ฉันแทบไม่เคยเห็นพ่ออ่านหนังสือเกี่ยวกับธุรกิจเลย

ส่วนเมโกะ หรือก็คือแม่ซึ่งมองโลกตามความเป็นจริงในวัย 49 ปี
ผู้แก้ปัญหาได้ตรงจุดก็เข้ามาอยู่ในตระกูลทากาชิมาะ

ด้วยความที่ปู่เล็กมีทรัพย์สินมรดกมามากกว่าร้อยล้าน ฉันจึง
บอกตัวเองว่า การพูดถึงเรื่องนี้คงไม่ทำให้ฉันดูเป็นคนซึ่งกhorok

“เพราะฉะนั้น มิคิโกะ วันนี้ข้ากลับจากมหา'ลัยก็แวะไปดูที่ร้าน
หน่อยนะ ไม่สิ ถ้าทำได้ หลังจากนั้นแวะไปทุกวันเลย แล้วมารายงาน
ด้วย อย่าลืมหาย่าเล็กด้วยว่าจะทำยังไงกับร้านนั้น”

ฉันเดาว่าจริงๆ แล้วแม่คงอยากถามว่ามีพวกแมลงไม่พึงประสงค์
มาเกาะเกาะยาเล็กบ้างไหมมากกว่า

“เรื่องแค่นี้ แม่ควรไปถามเองนะคะ”

“นี่...”

เมโกะผู้มองโลกตามความเป็นจริงดูอึ้งอึดอัดผิดปกติ

แล้วฉันก็รู้ตัวทันทีว่าคิดผิด

“ถ้าแม่ไปถามเองก็ดูเหมือนคนโลภนะสิ”

ฉันคิดว่าตกลงดีเหมือนกัน ที่แม่ก็รู้ตัวดีว่ากำลังขอให้ลูกสาว
ไปทำเรื่องแย่ๆ แถมยังพูดออกมาตรงๆ

“แล้วแม่ก็ไม่ค่อยจะถูกกับคนแบบนั้นเท่าไรหรอกนะ”

นั่นก็เข้าใจได้

ฉันเคยเจอยาเล็กแค่ไม่กี่ครั้งในงานศพปู่ทวดย่าทวด และ
งานศพปู่ย่า ยาเล็กดูเข้าใจยาก แต่ก็ดูสบายๆ เป็นคนประเภทที่
แม่ไม่ชอบที่สุด

อย่างไรก็ตาม ตัวฉันเองสนใจร้านหนังสือมือสองหากาซิมะอยู่
แล้ว แถมยังสนใจคนที่เพิ่งย้ายมาจากเมืองโอบิฮิโระเมื่อเดือนที่แล้ว
และไม่เคยอาศัยในโตเกียวมาก่อน แต่ต้องมาทำงานที่ใจกลางเมือง
ในเขตจियोตะ

จะไม่สนใจก็ไม่ได้

มีแค่ฉันคนเดียวที่ผูกพันและติดหนึ่บุญคุณปู่เล็ก ต่างจาก
คนอื่นๆ ในครอบครัว

มหาวิทยาลัยที่ฉันเรียนอยู่ตอนนี้คือมหาวิทยาลัยหญิงล้วนโอ
ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ๆ ย่านจิมโบโจในระยะเวลาเดินถึง สัปดาห์ปู่เล็กยังมีชีวิต
ฉันไปร้านหนังสือมือสองหลายครั้ง ยิ่งไปกว่านั้น มีเรื่องที่ฉันไม่เคย

บอกใคร ว่าก่อนเข้ามหาวิทยาลัยฉันเคยปรึกษาเส้นทางในอนาคตกับปู่เล็ก

“อ๊ะ”

ฉันรีบเงยหน้าขึ้นทันที เมื่อชะโงกหน้าผ่านช่องว่างระหว่างชั้นหนังสือ...มองไปทางต้นเสียง ก็เห็นเด็กสาวหน้าตาน่ารักสวมหมวกเบเรต์ใหม่พรมองมาทางนี้พร้อมรอยยิ้ม

“อ้าว เธอคือ...”

“อยู่ร้านบุ๊กเอนด์ข้างๆ ค่ะ...”

“อ้อๆ จริงสิ ฉันรู้ๆ”

ฉันได้ยินมาว่าผู้หญิงคนนี้เปิดคาเฟ่ชื่อ “บุ๊กเอนด์คาเฟ่” ที่อยู่ติดกัน เธอชื่อมินามิ ถ้าจำไม่ผิด นามสกุลทามูระ

“มาเร็วจังเลยนะคะ”

“เพราะต้องเตรียมมือกลางวันนะคะ”

ฉันลุกขึ้นจากเก้าอี้แล้วเดินออกจากด้านในเคาน์เตอร์แคชเชียร์

“ขอบคุณนะคะ ที่กวาดหน้าร้านให้”

“ไม่เป็นไรเลยนะคะ ตอนที่ร้านฉันหยุดไป คุณก็อุตส่าห์ทำความสะอาดให้ซะใหม่”

เราสบตาแล้วยิ้มให้กัน

ฉันอาจจะคิดไปเอง แต่คุณมินามิอาจรู้สึกเหมือนกันว่าการมีคนเข้าออกเข้าใจมาอยู่ข้างๆ แบบนี้ ช่างโชคดีจริงๆ

คนที่ชอบทำความสะอาดจะทำอย่างเรียบง่ายเสมอ แต่คนที่

ไม่ทำก็จะไม่ทำเลย และส่วนมากคนที่ไม่ทำความสะอาดจะไม่สังเกต
เห็นสิ่งที่คนอื่นทำให้ เรื่องเล็กน้อยเหล่านี้จะค่อย ๆ สะสมและกลายเป็น
ความไม่พอใจ การที่ต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแบบนี้ นับเป็นเรื่องสำคัญ
ในการอาศัยอยู่ข้างกัน

ต่อให้เธอไม่ได้รู้สึกแบบนั้น แต่เรื่องที่เธอเป็นคนดี ฉันพอจะรู้
ตั้งแต่ตอนไปทักทายเมื่ออาทิตย์ก่อนแล้ว

“นี่ ขอถามหน่อยได้ไหม”

ฉันตัดสินใจเอ่ยปากถามอย่างกล้าหาญ

“คะ อะไรหะคะ”

“ฉันนะ เมื่อก็เปิดประตูร้านแล้วทำความสะอาดหน้าร้าน
เอาหนังสือออกจากกล่องและทำความสะอาดในร้าน...อืม ประมาณนั้น
แต่ยังมีเรื่องอื่นที่ต้องทำอีกไหมนะ ความจริงแล้วฉันไม่เคยเปิดร้าน
มาก่อนเลยไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง”

“อ้อ”

มินามีครุ่นคิด

“ต้องเตรียมพวกเงินทอนด้วยคะ เพราะยังมีลูกค้าหลายคน
ที่จ่ายด้วยเงินสด”

“ตายจริง นั่นสิ”

ฉันรีบเปิดเครื่องคิดเงิน แต่อย่างแรกเลยเครื่องคิดเงินเปิดไม่ได้
เพราะล็อกไว้ คุณมินามีจึงมาช่วยหากุญแจ แล้วก็เจออยู่ในลิ้นชัก
ชั้นบนสุดของตู้เก็บเอกสารสำนักงาน

“ขอบคุณนะคะ”

“ไม่เป็นไรคะ ความจริงฉันเคยเห็นเขาปิดเครื่องคิดเงินอยู่
หลายครั้งตอนก่อนจะปิดร้าน เลยจำได้ว่าน่าจะเก็บไว้ตรงนั้นคะ”

คุณมินามิแลบลิ้น

“จิ้งเหรอกะ ถ้าเก็บไว้ใกล้ขนาดนี้ ขโมยก็เปิดได้ง่ายๆ เลยสิ
เนี่ย”

“คะ แต่ฉันว่าคุณจิโรไม่น่าทิ้งเงินสดไว้ในนี้เหรอกะ หลังจาก
ปิดเครื่อง...หมายถึงนับยอดขายจากเครื่องคิดเงิน แล้วเทียบกับ
จำนวนเงินที่อยู่ในเครื่องว่าตรงกันไหมแล้วนะคะ...ฉันคิดว่าเขาน่าจะเอา
เงินสดกลับบ้านไปด้วยคะ ถ้าเขาตรงกลับบ้านทันทีก็คงพกเงินไปเลย
แต่ถ้าแวะดื่มก็อาจจะฝากไว้ในตู้เซฟกลางคืนของธนาคาร เพราะฉัน
ก็ทำเหมือนกัน และเขาคงเปิดเครื่องคิดเงินที่ว่างเปล่าคาไว้แบบนั้นเลย
เพื่อมีขโมยเข้ามาแล้วพยายามฟังเครื่องคิดเงินเพื่อเอาเงินไป วันถัดมา
เราจะเปิดร้านไม่ได้”

“อย่างนี้เอง ความรู้ใหม่เลย”

เมื่อฉันเปิดเครื่องคิดเงินขณะฟังเธอพูดไปด้วย ก็เห็นเหรียญ
และธนบัตรจำนวนหนึ่งวางอยู่ในนั้น

“คุณจิโรหมดสติในร้าน ก็เลยไม่มีเวลาเอาเงินสดออกนะคะ”

เสียงของคุณมินามิขาดหัว

“ถูกห้ามไปทั้งอย่างนั้น...”

ฉันเกือบจะร้องไห้ เลยรีบส่งเสียงดัง

“มีอย่างอื่นที่ฉันต้องทำอีกไหมคะ”

“คุณจิโรนะ ตอนเช้า พอมีเวลาว่างจะมาตีหมากแพที่ร้านฉันคะ”

คุณมินามิใช้นิ้วขีดหัวตาแล้วยิ้มกว้าง

“เชิญแวะมานะคะ ฉันจะขอเลี้ยงเป็นการขอบคุณที่ช่วยทำ
ความสะอาดให้คะ”

“ขอบคุณคะ แต่ว่าเปิดร้านทั้งไว้จะดีเหรอกะ”

“บางครั้งเขามาต้มแก้วเดียวแล้วรีบกลับค่ะ แต่บางครั้งก็ฝาก
ลูกค้าประจำให้ช่วยเฝ้าร้านให้ แล้วมาพักค่ะ”

ฉันได้แต่คิดในใจว่า ฉันยังทำตามไม่ได้หรอก

เมื่อห้าปีก่อน ฉันเปิดประตูบานเลื่อนของ “ร้านหนังสือมือสอง
ทากาชิมาะ” แล้วเข้าไปข้างในคนเดียว

ร้านหนังสือแห่งนี้มีกลิ่นหนังสือเก่า ซึ่งต่างจากร้านหนังสือ
ที่อยู่บนถนนสายหลักของย่านจิมโบโจที่วางขายหนังสือใหม่โดยสิ้นเชิง
ฉันมองไม่เห็นปูเล็อกจากประตูทางเข้า

ทำไมตอนนั้นถึงได้ไปหาปูเล็กกะทันหัน...ฉันเองก็ไม่แน่ใจ

เพียงแต่ว่าตอนนั้นฉันถึงทางตันแล้ว มันมืดแปดด้านไปหมด

ครอบครัวของฉัน นอกจากแม่จะเป็นพวกมองโลกตามความ
เป็นจริงแล้ว ยังเลี้ยงฉันแบบอิสระเกินกว่าที่คาดไว้ พอฉันพูดอะไร
แม่จะตัดบททันทีว่า “เรื่องนั้นเป็นแบบนี้” “เรื่องนี้เป็นแบบนี้”
เหมือนพิธีกรรายการข่าวเช้า ถึงแม่จะแสดงความเห็นบ้าง แต่
จะไม่คัดค้านมากเกินไป

แม่แสดงความคิดเห็นของแม่แล้ว เพราะฉะนั้นที่เหลือลูกก็
ตัดสินใจเอง ท่าทีของแม่เป็นแบบนี้ละ ส่วนพ่อยังไม่พูดอะไร

ตอนที่ฉันบอกว่าชอบอ่านหนังสือเลยอยากเข้าเรียนภาควิชา
วรรณคดีญี่ปุ่น ก็ได้รับคำตอบว่า “หืม ถ้าเรื่องหนังสือ ไม่ว่าเรียน
ภาควิชาไหนก็ต้องอ่านหมดแหละ”

“หมายความว่าแม่ไม่เห็นด้วยกับภาควิชาวรรณคดีญี่ปุ่นหรือ”

“เปล่า แม่ไม่คัดค้าน แต่แม่แค่ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเลือกเรียนวรรณคดีญี่ปุ่นเพียงเพราะชอบอ่านหนังสือ ในอนาคตมีคิก็อยากทำอะไรละ”

ฉันทเจียบ

“เรียนวรรณคดีญี่ปุ่นแล้วจะไปเป็นอะไร ปกติคงเป็นอาจารย์สอนภาษาญี่ปุ่นหรือไม่ก็นักวิจัย แล้วก็พวกบรรณาธิการใช่ไหม”

ตั้งแต่เด็ก ฉันโดนถามซ้ำๆ มาตลอด...อนาคตอยากเป็นอะไร ความฝันคืออะไร เป้าหมายคืออะไร และอื่นๆ อีกมากมาย

ฉันไม่แน่ใจว่าอนาคตของตัวเองจะเป็นอย่างไร รวมถึงเรื่องที่ว่าอยากเป็นอะไร...ฉันแค่ชอบอ่านหนังสือ มีเพียงเรื่องนี้ที่ฉันมั่นใจ

“ถ้าแม่คัดค้านเรื่องเรียนวรรณคดีญี่ปุ่น หนูก็จะตั้งใจ...”

ฉันไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไรจึงพูดแบบนั้น

“ก็บอกแล้วว่าไม่ได้คัดค้านเรื่องเรียน แค่ถามว่าอยากจะทำอะไรเฉยๆ”

ก็ไม่เข้าใจใจถึงตอบไม่ได้ เราสองคนพูดเรื่องเดิมวนไปวนมา

ฉันไม่ถนัดวิชาสายวิทย์คณิต ชอบภาษาญี่ปุ่น แต่เกลียดภาษาอังกฤษ ไม่สนใจจิตวิทยา สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์

ถ้าถามว่าอนาคตอยากเป็นอะไร ฉันก็ไม่รู้

ฉันหลงใหลงานบรรณาธิการ แต่ว่ากันว่าถ้าไม่เรียนในมหาวิทยาลัยที่อยู่อันดับต้นๆ ก็เป็นบรรณาธิการไม่ได้ แม้แต่เด็กมัธยมปลายยังรู้เลย

“ถ้ามีคิก็อยากเรียนก็ไม่ใช่ไรจริง ๆ นะ แต่ถ้าเรียนมหาวิทยาลัยโดยไม่มีเป้าหมายชัดเจน ก็ไม่มีประโยชน์ใช่ไหมล่ะ”

ฉันอยากจะเป็นอะไรกันแน่

“อะ แล้วพวกร้านหนังสือละ”

แม่พิมพ์เหมือนเพิ่งนึกได้

ตอนนั้นเอง จู่ๆฉันก็นึกออก

ปู่เล็กเปิดร้านหนังสือมือสองที่ย่านจิมโบโจ และฉันได้ยืนยันว่า
เขาเคยทำงานที่ห้องวิจัยวรรณคดีญี่ปุ่นของคณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยโตเกียวด้วย

ถ้าเป็นปู่เล็กละก็ อาจจะตอบคำถามของฉันได้

ด้วยเหตุนี้ ระหว่างทางกลับจากโรงเรียนฉันจึงต่อรถไฟใต้ดิน
มาลงที่สถานีจิมโบโจ และแอบมองปู่เล็กจากมุมมืดของชั้นหนังสือ

เขากำลังคุยกับผู้ชายอายุราว 40 กลางๆ พร้อมกับยื่นหนังสือ
มือสองเล่มหนึ่งให้

ทั้งสองคนพูดคุยอย่างสนุกสนานจนผ่านไป 30 นาทีก็ยังไม่หยุด
ขณะที่ฉันเริ่มเป็นเห็บและคิดว่าจะไปฆ่าเวลาที่คาเฟ่ข้างๆ พวกเขา
ก็คุยกันจบ

ผู้ชายคนนั้นให้ปู่เล็กห่อหนังสือแล้วกลับไปด้วยท่าทางดีใจ

ในร้านจึงเหลือเพียงฉันกับปู่เล็กแค่สองคน

ถึงจะอยู่กันตามลำพัง ฉันก็ยังไมกล้าชวนคุย ได้แต่ค่อยๆ ขยับ
เข้าใกล้ปู่เล็กทีละนิด

“อ้าว มิคิจังไซ้ไหม”

ตอนที่ฉันขยับเข้าใกล้จนเหลือระยะห่างแค่สองเมตร ปู่เล็กที่เพิ่ง
เดินออกมาจากเคาน์เตอร์แคชเชียร์เพื่อเติมหรือจัดเรียงหนังสือใหม่
ก็สังเกตเห็นฉัน

“ฮะ ขอโทษค่ะ”

ฉันก้มศีรษะทันที

“ไม่เป็นไร เมื่อก็คิดอยู่ว่าแปลกจังที่มีเด็กผู้หญิงอยู่ในร้าน
มิกิก็ตัวเองเหวอเนี่ย”

ปู่เล็กพูดพลางยิ้มกว้าง ตอนนั้นเป็นเดือนตุลาคม ปู่เล็กจึง
สวมเสื้อคาร์ดิแกนสีเทาทับเสื้อเจ็ดสีดำ

ฉันทกใจเล็กน้อยที่ปู่เล็กรู้ว่าเป็นฉัน ทั้งที่เราแทบไม่เคยเจอกัน
เลย ปู่เล็กกางโต๊ะข้างเคาน์เตอร์แคชเชียร์แล้วหยิบแก้วน้ำแก้วเล็กกลม
สองตัวออกมาวางข้างหน้า และตัวเองก็นั่งลง

“ไม่เจอกันนานเลยนะคะ”

“จริงด้วย น่าจะตั้งแต่ครบรอบวันตายปีที่ 13 ของพ่อของปู่”

“ค่ะ...”

“ขอโทษนะ ให้รอนานเลยใช่ไหม คนเมื่อก็เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย
เขามาสั่งหนังสือวิเคราะห์วรรณคดีญี่ปุ่นที่เลิกพิมพ์ไปแล้วนะ”

“อ้อ...”

“รู้ใหม่ว่านั่งที่เลิกพิมพ์แล้วคืออะไร”

“ไม่รู้ค่ะ”

“หมายถึงหนังสือที่สำนักพิมพ์ตัดสินใจว่าจะไม่พิมพ์ซ้ำอีกแล้ว
พอคนอ่านหาเล่มใหม่ไม่ได้ เลยมาหาที่ร้านหนังสือมือสองของปู่ล่ะ
ช่วงนี้มีหลายเล่มเลยนะที่ไม่ถึงขั้นเลิกตีพิมพ์แล้วอย่างชัดเจน แต่
อยู่ในสภาพสินค้าหมด เพื่อคงสิทธิ์ไว้ที่สำนักพิมพ์...ช่างเถอะ เรื่องนี้
ไม่สำคัญหรอก อยู่ๆ มิกิก็มา มีอะไรเหวอ หรือว่ากำลังหาหนังสือ”

ปู่เล็กถามพร้อมแววตาอ่อนโยน

“เอ่อ”

จู่ๆ ฉันก็พูดไม่ออก

“...หนูมาแถวนี้ก็เลย”

พอฉันมาคิดดูตอนนี้ นั่นเป็นข้ออ้างที่ดูออกง่ายมากเลย

“หรือ ตกใจเลย แต่ก็ดีใจนะ”

ปู่เล็กพูดกับฉันซึ่งกำลังอึ้ง

“มิกิจังน่าจะยังไม่ได้กินข้าว ไชรีเปล่า”

ถ้าฉันจำไม่ผิด วันนั้นอยู่ในช่วงสอบกลางภาค โรงเรียนจึง
มีเรียนแค่ช่วงเช้า

“ค่ะ”

“ถ้าจิ้นกินซูชิไหม”

“เอ๊ะ”

ปู่เล็กจะทิ้งร้านไว้แบบนี้หรือ

“เปล่าหรือก ซื้อมาแล้วนะ”

ปู่เล็กหยิบห่อสีดำสวยงามออกมาจากด้านหลังร้าน แล้วก็ซิงซา
ให้ด้วย ขณะเตรียมซา ปู่เล็กก็พูดกับฉันว่า “กะอันนั้นให้หน่อย
ได้ไหม”

ฉันกะห่อนั้นอย่างกล้า ๆ กลัว ๆ

ที่ผ่านมาถ้าพูดถึงซูชิ ฉันจะนึกถึงซูชิสายพาน หรือไม่กี่ซูชิ
ในถาดไม้กลม ๆ ตามร้านอาหาร...เพราะรู้จักเพียงแค่นั้น แต่ซูชินี้วางอยู่
ในกล่องเหมือนขนมหวาน

พอฉันแกะกระดาษห่อออก กลิ่นน้ำส้มสายชูของซูชิและใบไผ่
ก็โชยไปทั่วร้าน

“ลองเปิดดูสิ”

เมื่อปู่เล็กพูด ฉันก็ยกฝาขึ้น ในนั้นมีซูชิหน้าตาประหลาด
วางเรียงกันแน่น ดูคล้ายโนริมากิ¹² ชิ้นเล็ก...แต่ห่อด้วยใบไผ่

“เรียกว่าเคนกิซูชิ¹³ จ๊ะ”

จากนั้นฉันก็กินซูชิพร้อมชาที่ปูเล็กชงให้

“...อร่อยค่ะ”

ความจริงแล้วฉันไม่ค่อยรู้รสชาติอะไร เพิ่งเคยกินเป็นครั้งแรกด้วย
แถมยังประหม่าเรื่องที่จะคุยกับปูเล็กอีก

“ร้านซูชินี้เปิดกิจการในปีเกินโรคุที่ 15¹⁴ โน่นแหละ”

“อ้อ”

“นี่ว่าไหม ถ้าพูดถึงปีเกินโรคุที่ 15 แล้วละก็”

ปูเล็กยื่นหน้ามามองหน้าฉันอย่างคาดหวัง

“หา”

“ถ้าพูดถึงปีเกินโรคุที่ 15 แล้วละก็”

ฉันเอียงศีรษะ

“...ซูชิงุระ¹⁵ ใจละ เป็นร้านซูชิที่เปิดเมื่อปีที่ซามูไรอาโก
เข้าโจมตีนะ ผ่านมาตั้ง 300 ปีแล้วนะ”

“อ้อ”

“รู้จักซูชิงุระไซไหม”

“อืม พอรู้จักชื่อค่ะ”

“แค่นี้หรือ”

ปูเล็กหัวเราะว่า เขากินซูชิไปแค่สองชิ้นจากที่มีอยู่ประมาณ

¹² ชื่อเรียกอาหารที่ห่อด้วยสาหร่าย

¹³ เรียกอีกชื่อว่าซาชามากิเค็นกิซูชิ เป็นซูชิแบบดั้งเดิมที่มีความเก่าแก่
จุดเด่นคือห่อด้วยใบไผ่

¹⁴ ปี ค.ศ. 1702

¹⁵ ชื่อบทละครคาบูกิที่ดัดแปลงมาจากเรื่องราวทางการเมืองที่กลุ่มซามูไร
อาโก หรือก็คือซามูไรสังกัด 47 คนบุกเข้าโจมตีแคว้นอาโกเพื่อล้างแค้นให้เจ้านาย

สิบขึ้น แล้วให้ฉันกินที่เหลือจนหมด

ขณะที่ฉันกิน ปุเล็กก็เล่าเรื่อง “ซูชิงกูระ” ให้ฟัง โดยสอดแทรกบทพูดอย่างไ้เจ้าคิดหรือทุกคนโจมตีได้ เมื่อเห็นฉันไม่ค่อยตอบสนอง ปุเล็กก็พูดว่า “คราวหน้าต้องไปดูคาบุกิ¹⁶ ด้วยกันสักหน่อย”

“อ่า...ค่ะ”

เมื่อฉันกินซูชิชิ้นสุดท้ายหมด ฉันก็เริ่มพูด

“เอ่อ ความจริงแล้ว...”

ฉันพูดเรื่องกุ่มใจเกี่ยวกับเส้นทางในอนาคต เรื่องที่พ่อแม่ไม่คิดคำนึงแต่ก็ไม่เห็นด้วย เรื่องที่ชอบอ่านหนังสือแต่ไม่มีเรื่องอื่นที่อยากทำ เลยถูกบอกว่าเรียนวรรณคดีญี่ปุ่นเสียเปรียบเรื่องการทำงาน...คงเป็นเพราะได้กินซูชิ ฉันจึงพูดสิ่งที่คิดออกไปทั้งหมด

“อืม เส้นทางในอนาคตเหวอ”

“ครั้งนี้เป็นปุเล็กที่พิมพ์

“เอ่อ เพราะฉันหนูเลยมีเรื่องอยากถามค่ะ”

“ได้สิ”

“เอ่อ...ทำไมปุเล็กถึงเลือกเรียนวรรณคดีญี่ปุ่นคะ แล้วสมัยเรียนคิดว่าอยากจะเป็นอะไรเหวอคะ อะ แนนอนว่าหนูไม่ได้หัวดีถึงขนาดจะเข้ามาหา’ลัยโตเกียวได้หรอกคะ แต่ก็ไม่ว่าควรเรียนมหา’ลัยไหนดี”

“ที่ว่าหัวไม่ดีนี่ ได้คะแนนประมาณเท่าไรล่ะ”

ฉันหยิบคะแนนข้อสอบจำลองที่พกมาด้วยออกจากกระเป๋าแล้วยื่นให้ปุเล็กดู

เขามองสิ่งนั้นด้วยท่าทางจริงจังเกินคาด

¹⁶ ศิลปะการแสดงละครเวทีแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น โดยนักแสดงเป็นชายล้วน

ภาษาญี่ปุ่น...92 คะแนน แต่ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น 70 คะแนน
ส่วนภาษาอังกฤษประมาณ 50 คะแนน

เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยรวมแล้ว ระดับคะแนนถือว่าค่อนข้างต่ำ
“รู้ไหมว่าคะแนนเท่านี้พอจะเข้ามหาวิทยาลัยที่ไหนได้บ้าง”
“อ้อ รู้ค่ะ”

ฉันให้ปู่เล็กดูกระดาดใบที่สองต่อจากคะแนนข้อสอบจำลอง
ในนั้นมีรายชื่อภาควิชาวรรณคดีญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใน
เขตคันโตที่ฉันพอจะเข้าเรียนได้

ปู่เล็กดูรายชื่อเหล่านั้นอย่างตั้งใจ
“เข้าภาควิชาวรรณคดีญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยฮึงลั่นโอเถอะ”
“เอ๊ะ”

“มหาวิทยาลัยฮึงลั่นโอ”
“ทำไม่ล่ะคะ”

ฉันไม่เคยคิดว่าจะเข้ามหาวิทยาลัยฮึงลั่นโอก่อนเลย

“ปู่ทำงานแบบนี้เลยรู้แค่เรื่องหนังสือ ร้านของปู่มีทั้งบรรณาธิการ
จากสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์หนังสือใหม่ โดยเฉพาะสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์
หนังสือวิชาการ และคนจากบริษัทจัดจำหน่ายหนังสือเข้าออกอยู่บ่อย ๆ
เท่าที่ฟังพวกเขาพูด ตอนนั้นมหาวิทยาลัยในโตเกียวที่ชื่อหนังสือออกใหม่
แบบไร้เงื่อนไขเพื่อส่งเข้าหอสมุด มีแค่ห้าแห่งเท่านั้น”

ปู่เล็กพูดชื่อมหาวิทยาลัยสี่แห่งอย่างคล่องปาก

มีแต่มหาวิทยาลัยชื่อดังที่ระดับคะแนนค่อนข้างสูง และ
มหาวิทยาลัยที่มีการวิจัยวรรณคดีญี่ปุ่นมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลก
ครั้งที่ 2 ซึ่งไม่ว่าจะเป็นที่ไหน ด้วยความสามารถของฉันคงสอบไม่ติด

“และมหาวิทยาลัยแห่งที่ห้าก็คือที่นี่”